

Op lemen voeten

In een impuls had ze zich ziek gemeld op haar werk, veel moeite kostte het niet om haar collega te overtuigen.

‘Je ziet er slecht uit de laatste dagen. Kruip lekker je bed in met een kruik en ziek goed uit.’

‘Doe ik, ik neem een paracetamol in en ga slapen.’ Daarmee waren hopelijk alle lastige vragen afgewend.

Volkomen overbodig checkt Jikke nog een keer of het gas onder de fluitketel uitgedraaid is. Pakt met een hand haar jas van de trapleuning en trekt de voordeur achter zich dicht. Grabbelt in haar nieuwe Longchamp-tas naar de huissleutel om de deur op het nachtslot te draaien. Haar lease-auto staat dankzij de recent verkregen parkeervergunning recht voor haar huis. Met het sleuteltje los in het contact draait ze zich om en kijkt over haar schouder of alles wat ze mee wil nemen op de achterbank ligt. Door de achterraut ziet ze een vaal wit hondje aan een lange dunne lijn aan komen lopen. Het beestje snuffelt aan een plukje gras naast haar deurpost en tilt gedecideerd zijn poot op. Tevergeefs gaat haar hand naar het knopje om haar raam te openen. Tegelijkertijd komt het oude dametje in zicht dat aan de andere kant van de hondenlijn vastzit. Haar grijze haren hebben een blauwachtige glans versterkt door een dieppaarse lakregenjas. Aan haar voeten een paar roze muiltjes met pompoen op de teen. Een lach kriebelt onbeheersbaar in haar keel. Het knopje laat ze onmiddellijk los en stopt met dezelfde beweging een onwillige lok donkerblond haar achter

haar oor. Buiten keft het hondje en plaatst twee deuren verder zijn volgende geurvlag. Opeens heeft ze geen haast meer om weg te komen, ze klapt de zonneklep naar beneden en bestudeert haar gezicht in het spiegeltje. Nog niet eerder heeft ze zich ten onrechte ziek gemeld. Peinzend volgt haar wijsvinger de wallen onder haar ogen. Te veel slapeloze nachten.

Ze frummelt aan haar linker oorbel. Haalt hem los, steekt de hanger met parel opnieuw in het gaatje en wrijft zachtjes over haar oorlelletje. Na nog een laatste blik in de spiegel om een minuscuul vlekje lipstick weg te vegen uit haar mondhoek duwt ze de klep weer op zijn plek. Gloeit voor en start de motor van haar Alfa Romeo Guilietta. Onderweg is er nauwelijks file waardoor ze haar gaspedaal flink kan intrappen. Totdat het vreemde verlangen de kop op steekt. Ze zou haar reisplan in de wind kunnen gooien en koers kunnen zetten naar Maastricht, waar hij woont. Ter hoogte van Rotterdam, denderend over het oneffen wegdek van de Van Brienoordbrug, met de imposante skyline aan weerszijden, komt ze weer tot zichzelf. Grijpt haar stuur steviger vast en voegt in op de A16 richting Breda en Antwerpen. De verbinding komt razendsnel tot stand wanneer ze, hardop de naam van haar vriendin uitsprekend, haar telefoon activeert.

‘Allo’

‘Hi, Mariek, met mij, met Jikke’

‘Hi, hoe is het? Heb je al zo’n tijd niet gesproken . . . wacht even, ik leg even Markus neer zodat hij niet kan vallen.’

‘Luister, ik ben over een paar uur bij je.’ Er klinken wat onduidelijke achtergrondgeluiden, die ze niet goed kan plaatsen. Misschien komt haar verrassing Marieke helemaal niet uit, zij ook met haar impulsieve plan, zo is ze anders nooit. Voor ze zichzelf verder kan toespreken klinkt de oprecht enthousiaste stem van haar vriendin door in de auto.

‘Meen je dat, wat gaaf! Maar eh, kan je zomaar vrij nemen van je werk? Er is toch niets gebeurd?’

‘Ja en nee, dat vertel ik later nog wel. Ik hou het thuis niet meer uit en snak naar jouw charmante gezelschap.’

Marieke grinnikt en roept vrolijk terug ‘Nou tot straks dan, de deur staat wijd voor je open’ en verbreekt de verbinding.

De kilometers schieten voorbij. Harder dan honderddertig durft ze niet te rijden, want haar auto is al diverse keren van de linker rijstrook geduwd door achterop rijdende Luxemburgers in dikke BMW’s. Met een snelle beweging trekt ze het snoertje van haar telefoon los uit de oplader. In de Val Dunoise zal ze geen bereik hebben voor haar mobiel, tenzij ze op de top van een heuvel gaat staan. Zou het haar lukken een paar dagen te overleven zonder te bellen of te mailen? Haar laptop is thuis achtergebleven, weggestopt in een kast onder een stapel dossiers van kantoor. Alleen wat schone kleren had ze in een tas gegooid en een pocket waar ze halverwege in was blijven steken, een of ander mierzoet liefdesverhaal. Op het laatste moment was het haar, zij het met de nodige moeite, gelukt om haar hippe camouflagelaarzen uit de kelderkast op te duiken. Als ze de verhalen van Marieke mag geloven kan het begin oktober fors regenen.

Zachtjes neuriënd zet ze haar knipperlicht op links en haalt een rits vrachtwagens in.

‘Vluchten kan niet meer, ’k zou niet weten hoe? Vluchten kan niet meer, ’k zou niet weten waar naar toe? Hoe ver moet je gaan? De verre landen zijn oorlogslanden . . .’

De tekst van haar lijflied kan ze dromen. Hoe vaak heeft ze niet op vrijdagavond met haar dronken kop op de tap gestaan en de hele kroeg meegekregen, inhaken en zingen maar. Paul de Leeuw heeft het lied ook op zijn repertoire gezet, maar hij zingt het te zacht naar haar smaak, te aarzelend. Je moet het uitschreeuwen en dan schuilen bij elkaar.

De rit was korter dan ze in haar herinnering had, slechts vier uur rijden vanaf Rotterdam tot de uitlopers van de Franse Ardennen. Ze slaat af van de autoroute en neemt de départementale richting Verdun. Vijftig kilometer verder leidt de weg door een wat groter dorp, Dun, hier moet ze rechtsaf tot de weg eindigt in een onverhard pad, halverwege een bos vol kromme eikenbomen en dunne witte berkenstammetjes. De dorpsgrens wordt gemarkeerd door een rij statige populieren. In Fontaines, een onooglijk gehucht van vijftig huizen en een Mairie kan ze schuilen.

Ter hoogte van de eerste huizen zet ze haar auto stil, draait haar raam open, ademt diep in en legt haar hoofd op het stuur. Een korte pauze voor ze de idylle van Marieke en Luc binnenstapt.

Een ondiep beekje klatert onder de oude wasplaats door. Een oudere vrouw gekleed in een jurk met bruinwollen vest en zo'n typisch Frans huishoudschort, een stofjas zonder mouwen er overheen, staat haar kleedjes uit te spoelen in het koude water. Zorgvuldig hangt ze ze over de reling te drogen. De tijd lijkt stil te staan door dit tafereel. Jikke weet dat zelfs in deze verarmde boerenregio alle huishoudens intussen voorzien zijn van een wasmachine.

‘Bonjour madame.’

Ze schrikt en tilt haar hoofd op.

‘Bonjour’ groet ze terug maar de vrouw is al doorgelopen. Naast de wasplaats staat op een verweerde granieten sokkel het monument voor de dorpingen die tijdens beide wereldoorlogen gestorven zijn voor het vaderland. Een soldaat in de kleuren van de nationale garde met een verdorde krans aan zijn voeten staart haar met lege ogen aan. Verdriet is universeel. Hier is het genesteld in de grond, in het taaie leem van de loopgraven. Waar nu vruchtbare akkers de heuvels bedekken zijn bloedige veldslagen uitgevochten. Ze slikt een brok weg uit haar keel. De ritselende populieren vertellen ineens verhalen van wanhoop, heimwee en onvermogen. Kraanvogels vliegen er hoog overheen op weg naar

het warme zuiden en nemen de verhalen mee. Haar onderlip bibbert, ze bijt hem vast met haar tanden. Had zij ook vleugels dan zou ze de tijd willen overschrijden. Ze rommelt in haar tas, pakt het mobieltje dat naar de bodem gezakt was eruit en veegt het scherm schoon aan haar broek. Dan valt haar oog op het minuscule streepje voor ontvangst, resoluut schakelt ze het ding uit en legt hem in haar handschoenenkastje. Haar maag gromt. De croissant uit de winkel bij de BP-pomp ter hoogte van Brussel is allang verteerd. Ze start haar motor, op naar de vleespotten van Marieke.

Halverwege het dorp staat een meter of twee van de weg af een groot grijs gepleisterd huis met lavendelblauwe luiken. ‘La Grange’ is in witte klodderletters op de voorkant van de roestige brievenbus geschreven. Aan de buitenkant oogt het huis af, liefdevol gerestaureerd. Binnen is het een vrolijke chaos. De zolder dient als opslag voor isolatiemateriaal en er zijn nog maar een paar kamers bewoonbaar. Waar moet Jikke slapen vraagt Marieke zich af terwijl ze de eiwitten stijf klopt met de staafmixer, voor de merengue op de citroentaart. Ze zal toch niet . . . nee, Jikke is nooit ziek. Ontslagen? Onwaarschijnlijk, die vage stichting waarvoor ze werkt heeft weinig last van de kredietcrisis. Ze kietelt haar zoon, die in een wipstoeltje op tafel staat te midden van alle ingrediënten, onder zijn kin en wordt beloond met een tandeloze lach. Terwijl ze de keuken rondkijkt slaakt ze een hartgrondig diepe zucht. Toen ze drie jaar geleden het huis betrokken was het nog een ruïne. Deze streek wordt in de zomer overspoeld met toeristen die geïnteresseerd zijn in militaire geschiedenis, daarom hadden ze het plan opgevat om met chambres d’hôtes te beginnen maar de onverwachte komst van Markus had het bouwproces vertraagd. De logeerkamer voor gasten is zijn domein geworden. Muurschilderingen, gemaakt door ingekwartierde Duitse soldaten, die onlangs

in een kelder elders in het dorp ontdekt zijn, bieden een extra stimulans om de bouwplannen door te zetten.

Gefrustreerd trekt Jikke aan een kluwen touwtjes die nu nog strakker in de knoop raken. Van kamperen heeft ze geen kaas gegeten. Het tentdoek hangt er mismoedig bij. Als Gilis er was zou hij in een paar minuten een prachtig kampement gemaakt hebben in de boomgaard.

‘Ik moet ergens slapen’ mompelt ze voor zich uit, ‘er zit niets anders op dan de scheerlijnen te ontwarren en opnieuw te beginnen.’

Met een ware overwinningskreet slaat ze de laatste haring de grond in. Haar tijdelijk onderkomen staat. Marieke kijkt met Markus op haar heup door het keukenraam en steekt haar duim op. Jikke bukt en raapt de houten hamer op uit het gras. Hoog boven haar hoofd blikkert het zilver van een vliegtuig, te ver weg om de slaperige stilte te verbreken.

Hij schrikt wakker. Flarden nachtmerrie hangen als schimmen om hem heen terwijl zijn hart duizend slagen in een minuut bonkt. De slaapkamer is steenkoud, het gordijn beweegt licht heen en weer voor het open raam. Voorzichtig duwt Gilis het dekbed van zich af en staat op uit bed. De kilte van het zeil dringt via zijn voeten naar boven. Hij vermant zich, loopt naar het raam en schuift met zijn hand het gordijn een stukje opzij. Buiten is het nacht. Een gele baan licht doorsnijdt de geparkeerde auto van de overbuurman, die met een wiel op de stoep geparkeerd staat. Met grote moeite onderdrukt hij zijn ergernis over zulke onverschilligheid. De maan is in zijn laatste kwartier, de poolster is ondanks de vele stadslichten nog duidelijk te onderscheiden. Een moment lang waant hij zich weer op de brug, de oosterse sterrenhemel boven hem, manschappen in diepe rust in het ruim. De stuurman liep zijn wacht. Via de boordradio waren geruchten doorgekomen over piraten rond de eilanden.

Verarmde vissers die hun netten voor wapens verruild hebben, opgejut door ontevreden stamhoofden. Er broeide van alles in de regio. Had hij als bevelvoerend commandant de geruchten serieus moeten nemen? Er waren geen orders van bovenaf gekomen, die hij had kunnen negeren. Nog steeds hoort hij het gekerm van zijn jongens, in hun slaap verrast en daardoor niet in staat om de saferoom te bereiken. Hij schuift het gordijn dicht, trekt de plooien recht zodat er geen licht doorheen kan kieren. Loopt met plakkende voetzolen dwars door de kamer en probeert de deur geruisloos te openen, opdat zijn vrouw niet wakker wordt van hem. Hij sluit zich op in de badkamer. Zittend op de wc-pot drinkt hij slok voor slok een beker water leeg. Vouwt zijn handen om het plastic en laat die rusten op zijn knie. Zou ze nu ook wakker zijn? Geschrokken van een nachtmerrie? Ze lijkt hem geen type voor wroeging, zoals hijzelf.

De nacht was werkelijk klote. Geen enkele houding bleek na een half uur nog prettig op het dunne matrasje op de hobbelige ondergrond, al had ze in haar beleving zorgvuldig elke steen opgeraapt voordat ze haar grondzeil uitrolde. Een pluk van haar haren was in de rits van de slaapzak terechtgekomen en kon alleen met een harde ruk losgemaakt worden. Haar hoofdhuid gloeit er nog van. Voorlopig wil ze alle spiegels vermijden om niet nog een keer die bleke vreemdelinge van vanmorgen vroeg tegen te komen; de ergste schade heeft ze weten weg te werken met wat make-up. Tijdens het ontbijt heeft Marieke niets over haar uiterlijk gezegd, haar aandacht ging uit naar Markus die vreselijk met zijn bordje pap zat te knoeien. Tot haar opluchting konden ze ongegeneerd in het Nederlands kletsen want Luc, die het grootste deel van het jaar de kost verdient als hovenier, was al vroeg op pad gegaan. Frans had ze in de vierde klas laten vallen en van de zorgvuldig gedreunde rijtjes is weinig blijven hangen.

Zie haar nu zitten, als een prinses op een berg donzen kussens op de grote bank in Marieke's woonkamer. Met haar pijnlijke onderrug stevig tegen de leuning geduwd staart ze naar een stuk tuin vol oude bomen, druipende takken en tussen de bladeren door het donkere pluizige groen van heksenbezems. De eigenlijke naam is mistletoe. Zal ze Gilis nog eens treffen onder een verloren takje van de kerst en hem gelegitimeerd mogen zoenen omdat de schrikgodinnen haar een keer gunstig gezind zijn. Haar oog trekt, ze wrijft erin tot het pijn doet.

Jikke gaapt hartgrondig en haalt een hand door haar verwarde krullen. Haar bruine ogen staan slaperig, de pupillen groot, bij het weinige licht in de kamer. Buiten slaat de hond aan.

‘Ik vind die hond eng’ gilt een hoge kinderstem met Vlaams accent.

‘Dora, Dora, hierrr. Naar binnen’ sust Marieke.

De hond laat zich zo te horen gehoorzaam opsluiten in de keuken.

‘Kom maar Bjorn, we gaan naar binnen.’

De deur kiert open en een hoofd met korte blonde plukken en grote blauwe kijkers doemt op. Bjorn is een schatje. Hij is op zijn sokken de trap opgeklommen, gehuld in een T-shirt van Cars en bruine ribbroek met stukken op de knieën. Linea recta loopt hij de kamer door naar de mand met speelgoed bij de haard en kiepert hem met veel lawaai om. Blokken, stukken rails en veel auto's rollen over de houten vloer.

Het boek glijdt uit haar hand. Het boeide haar al nauwelijks, chicklit aangeraden door een collega. Trouwens haar hoofd staat niet naar romances met een happy end. Voor haar geen schattige tweeling in een kast van een huis, door Jan des Bouvrie ingericht met een leren design bank om dagelijks sherry te kunnen drinken met vriendinnen of er de Portugese tuinman op te neuken.

‘Wie bent jij?’ Het kind heeft zich naar haar omgedraaid en kijkt haar met open mond aan. Wie ben ik, Jikke proeft de woorden stuk voor stuk op haar

tong. Wie? Ik? Wie ben ik eigenlijk? De blauwe ogen blijven haar doordringend aankijken.

‘Hoi, ik ben Jikke, een vriendin van Marieke, ik logeer in die tent onder de appelbomen.’

‘Oh.’

Hij laat haar de twee raceauto's zien die hij in zijn handen heeft, een rode en een groene. Jikke prikt hem speels in zijn buik.

‘Jij hebt ook een auto op je buik’ zegt ze.

‘Ja,’ Bjorn trekt zijn vest opzij, ‘wel drie! Een hummer, een raceauto en een takelwagen.’

Slimme driejarige, die weet wat hij waard is.

Buiten zwiept een windvlaag de takken van de berk heen en weer. Misschien is het beter nu te gaan wandelen voor er weer een bui komt opzetten, spreekt ze zichzelf moed in. Moeizaam en met een pijnlijke grijns op haar gezicht komt ze overeind en sjokt naar de wc. Telt de knoesten op de deur. Vijftien. Trekt door, hijst haar Levi's spijkerbroek op en houdt automatisch haar buik in om de knoop goed vast te krijgen. Rolt haar abrikooskleurige mohair trui naar beneden. Trekt hem over haar billen. Op de gang plukt ze haar jas van de kapstok. De rits hapert, een stukje van de voering is tussen de tanden gekomen. Uit de keuken komen hongerverwekkende geuren, een vleug knoflook, walmende soepgeur van de paddestoelen die ze vanmorgen met duidelijke instructies van Luc achter in de tuin geplukt had. Ze vangt flarden op van een gesprek. Zou dat Marieke zijn met de moeder van de mysterieuze Bjorn? Ze steekt haar hoofd om de hoek van de deur.

‘Mariek, ik ga even een frisse neus halen voor de volgende bui losbarst.’

Ze wuift vaag naar de onbekende blonde vrouw die haar van over haar schouder aankijkt. Voor een van beiden de tijd heeft om te reageren heeft Jikke de keukendeur al achter zich dichtgetrokken. Haar laarzen staan klaar bij de

achterdeur. Dikke klonters leem gemengd met vers gemaaid gras en kiezelsteentjes kleven aan de zolen. Het heeft weinig zin ze schoon te schrapen want na drie stappen buiten de tuin is het alweer raak. Deze modder was de nachtmerrie van de loopgraven, modder die zich niet liet afspoelen en alles doordrenkte. Terwijl ze de bouwtekeningen voor een uitbouw van de keuken bekeken, had Luc haar verteld dat je hier geen spade in de grond kan zetten zonder resten munitie, kogelhulzen of granaten tegen te komen. Eerst begreep ze hem niet omdat ze zich niet kon voorstellen dat het waar is wat hij vertelde.

Buiten sluipt iets roods door het gras, een kat. Ze doet een stap naar voren om hem te aaien. Waarom houden mensen zo ongelooflijk veel van katten, passen hun hele huis aan op hun huisdier? Op een holletje loopt het beest naar het stenen muurtje, springt er met een gracieuze beweging op en begint zich te wassen. Jikke loopt hem achterna. Haar gedachten volgen elkaar in hoog tempo op en springen alle kanten uit. Wat was Gilis' aaibaarheidsfactor? Nul komma nul. Maar wanneer ze hem in haar fantasie aankleedde met uniform en pet, veranderde ze acuut in een hitsige puber. Vroeger hing haar slaapkamer vol met posters van Madonna en Prince, in bizarre uniformen waar haar ouders van gruwelden, dus probeerden ze om met bijna gesloten ogen de weg naar haar bed te vinden voor een nachtzoen. Ze krabt aan een muggenbeet op haar arm. Ziet in gedachten weer het wit porseleinen cupidootje voor zich dat ze op haar vijftiende verjaardag gekregen had van haar beste vriendinnetje. Ze had hem op zo'n plek op haar bureautje gezet dat zijn pijl gericht was op het hart van Prince. De werkster verplaatste het steeds met afstoffen waarna zij met engelengeduld het beeldje opnieuw richtte. Jikke haalt haar neus op, ze voelt zich tussen huilen en lachen in, veegt haar hand af aan haar mouw en strijkt langs haar borsten. Terwijl ze richting de weg loopt geeft ze een harde ruk aan haar rits, het lipje breekt af in haar hand. Ze stopt het in haar jaszak, haar

eerste impuls was om het op het gras te gooien. Haar vingers stoten op haar telefoon, ze haalt het ding tevoorschijn en zet hem aan. Er staat nog steeds een berichtje van Gilis op: ‘Hé mevrouw, wanneer mag ik mijn hoofd tussen uw borsten begraven? Kan aan weinig anders denken dan aan uw tepels, om ze te likken tot het keiharde knopjes zijn.’ Ze propt de telefoon terug in haar zak.

De kat wikkelt zich mauwend om haar benen. Als ze zich bukt om hem te aaien krijgt ze een krab. Het dier zet een hoge rug op en loopt hooghartig zonder Jikke een blik waardig te keuren naar de keukendeur. Ze likt de minuscule bloeddruppel van haar hand en spuugt deze uit. Frunnikt weer aan haar mobiel. In haar eerste mail na hun ontmoeting had ze hem duidelijk te kennen gegeven wat haar spelregels waren, zoals geen verplichtingen aan elkaar. Een zekere afstand inbouwen. Maar nu was ze dag en nacht met hem bezig, was ze van hem bezeten, wilde ze hem bezitten, verslinden. Tot een paar dagen geleden, toen snakte ze ineens naar ruimte. Hun mails waren steeds intiemer, heftiger geworden. Ze sloeg ze zorgvuldig op in een apart mapje, beveiligd met een wachtwoord, ‘matroos’. Toen een collega zonder kloppen haar kamer binnenkwam werd ze purperrood en moest meteen het scherm met zijn laatste bijzonder plastische mail wegklikken. Het was net of de collega haar aankeek met die speciale blik van haar moeder, als die haar op een onbewaakt moment betrapte terwijl ze verlekkerd naar haar popsterposters zat te staren.

Een oude grijze Citroën Ami komt met flinke vaart over de weg aanrijden en dwingt Jikke naar opzij. Een zwarte wolk uitlaatgas blijft boven de weg hangen. ‘Lekker gezonde buitenlucht’, ze grimast terwijl ze probeert om niet door haar neus in te ademen. Gilis, hield ze van hem? Ze kon het niet laten om elk half uur haar privémail te checken. Ze bubbelde, zou niets liever willen dan dat van de daken te schreeuwen. Gilis was van haar. Alleen van haar. Hij vergeleek haar met de blauwe engel, Marlene Dietrich. Beschreef in een van zijn mails zijn verlangen om haar, Jikke, Lili Marleen te horen zingen. Tot Jikke’s stomme

verbazing bezat hij alle films van de diva op dvd en kende hij zelfs hele stukken dialoog uit zijn hoofd. Die citeerde hij tijdens hun nachtelijke telefonades. Zij lag met haar telefoon tegen haar oor geklemd, naakt onder haar dekbed, te luisteren. Een hand tussen haar benen.

De weg strekt zich weer doodstil uit. Een kraai vliegt boven haar hoofd. Ze schrikt, het dier wordt in volksverhalen gezien als de boodschapper van de dood. Wandelen, wandelen, wandelen en je hoofd leegmaken. Nog steeds borrelen de meest verwarrende emoties op vanaf de bodem van haar ziel. Zelf zou ze zich nooit als femme fatale beschrijven. In gedachten pakt ze het porseleinen cupidootje dat nog altijd op haar bureau prijkt en vermorzeld het in haar handen.

Doorrijden was volkomen onverantwoord. Zijn hart klopte te wild. Is het een tijdelijke ritmestoornis? Hij wist het niet maar stopte voor alle zekerheid met de alarmlichten aan op de vluchtstrook ter hoogte van hectometerpaal honderd en acht komma drie. Met trillende vingers toetste hij een voor een de cijfers in op zijn mobiele telefoon. De assistente nam op. Met ademloze stem vroeg hij naar zijn arts, het meisje herkende blijkbaar de werkelijke nood en schakelde hem zonder vragen door. Na enkele korte vragen stelde zijn huisarts de voorlopige diagnose en raadde hem dringend aan om op zo kort mogelijke termijn een cardioloog te raadplegen. Zodra zijn hartslag weer tot rust gekomen zou zijn kon hij heel rustig naar een parkeerplaats rijden om zich door zijn vrouw te laten ophalen. Of een taxi bestellen. Gilis bedankte de man zonder aan te geven aan welke van de twee onmogelijke opties hij de voorkeur zou geven. Schraapte zijn keel en blies heel langzaam zijn adem uit.

Ik sta bij paal honderd en acht komma drie, bepaalde hij zijn positie.

Zijn hart fladderde. Zijn ogen prikten en de witte letters vervaagden.

Mannen huilen niet, militairen al helemaal niet. Hier kon hij in geen geval

blijven staan. Te gevaarlijk. Maar eerst Jikke bellen, zij rekende vast op zijn komst. Haar telefoonnummer is in zijn geheugen gegrift, hij had het nooit in zijn toestel opgeslagen. Te gevaarlijk. Na eindeloze keren overgaan kreeg hij haar opgewekte verzoek om een bericht op haar voicemail achter te laten, onmiddellijk verbrak hij de verbinding. Stond ze nog onder de douche na het sporten? Hij legde het toestel op zijn schoot en liet zijn geest dwalen. Wat is wijsheid? Over een paar honderd meter kan je afslaan naar een benzinepomp. De aaneengesloten sliert auto's die langs hem raasden maakten het hem niet makkelijk om in te voegen, dan maar met alarmlichten aan op de vluchtstrook blijven rijden.

Hij slikte, probeerde manmoedig het verleidelijke beeld van haar naakte natte lichaam van zijn netvlies te verdrijven. Zijn bloeddruk schoot omhoog. Het trillen van zijn handen bleek niet meer te bedwingen, ze vielen krachteloos neer op zijn benen. Hij pakte de telefoon steviger beet, drukte hem tegen zijn rechter oor en toetst nogmaals in.

'Nee. Ik kom niet' sprak hij in met stevige klank, goddank, als gaf hij een commando vanaf de brug, aan alle kanten omsloten door oceaan, door golven die komen en gaan, hun eigen koers bepalend. Te allen tijde bleef hij de man die aan boord de besluiten nam. Wachtend op de pieptoon van de voicemail, telde hij de knopen van zijn overhemd, vermenigvuldigde het aantal met zeven, deelde de uitkomst door de helft. Hij overwoog zijn opties. Wel gaan betekende dat hij haar lichaam eindelijk kon ontdoen van die omhullende laag kleren.

'Ik was op weg naar je toe, maar het is beter dat ik toch niet kom vanmiddag.' Mijn hart kan het niet aan voegde hij er in gedachten aan toe. Hij had eindelijk een keer uit die rol van beheerste gentleman willen vallen.

Die vlijmende pijn in zijn borst. Hij sjoerde met een vinger aan zijn das om die wat losser te krijgen.

‘Je komt niet?’ Het was alsof hij haar stem hoorde. Meteen overspoelde de onmacht hem. Wat haatte hij zijn onmacht. Ze zou hem moeten zien zitten, trillend en met natte plekken onder zijn armen.

Hij verbrak de verbinding en legde de telefoon weg, waarna hij zijn klamme handen afveegde aan de zijkanten van zijn stoel. Draaide zijn raam halfopen om koele lucht langs zijn gezicht te laten waaien.

Jikke volgt de beek het dorp uit richting het bos tot deze onverwacht afbuigt naar rechts terwijl de weg omhoog slingert over de heuveltop, langs velden die ’s zomers vol bloeiend koolzaad staan en waar nu slechts verdorde stoppels glanzen. Onzichtbaar zingt boven haar hoofd een leeuwerik zijn vreugde uit.

‘*The lark in the morning she rises from her nest . . .*’ zingt ze opeens terwijl de klem die om haar borst lag plotseling is losgeschoten. De rest van het couplet wil haar niet meer te binnen schieten. Iets over een leeuwerik die verliefd is op de knappe ploughboy, die ook zo vrolijk fluit en zingt! Cupid’s doings! Ze knijpt haar ogen tot spleetjes maar kan het beestje in de lucht onder de aandrijvende donkere wolken niet ontdekken. Dreigt er regen? Ze gokt het er op en loopt verder. Naast haar in de berm een flits van rood. Weer die kat? Dan steekt een vos met een soepele gang de weg over.

Een vos! De tranen die al die tijd hoog zaten stromen strak in gelid over haar wangen. Met de mouw van haar fleecetrui veegt ze in het wilde weg, het droogt niet echt, deze stof is niet gemaakt om vocht op te nemen. Een sluwe oude vos is hij. Waarom kwam hij nooit naar haar huis toe, zij wond hem toch zo op? Ze lacht bitter, ze had het helemaal uitgestippeld. Zoenen, vasthouden wilde ze hem, zodra hij een voet over de drempel gezet had. Ze propt haar vuisten in haar jaszakken en trekt haar kraag omhoog. Zet haar nagels in de muis van haar handen en knijpt hard. Ze wil de pijn voelen om niet te hoeven denken, blij gemaakt met een dooie mus. Een handvol dooie mussen kan je wel zeggen en

gooi die leeuwerik er ook maar bij. Zak, schreeuwt het in haar, klootzak, hoe durf je? Met je mooie woorden dat je me zo begeert. En je fantasieën tot knevelen aan toe, me de mond snoeren, totdat ik je het beval me los te maken!

Ze raapt een kiezelsteen van de weg en slingert die het land in. En nog een. Haar hersenen tolleren koortsachtig rond, pakken een gedachte vast en laten die haastig weer los. Je verbaasde me en ik verbaasde mezelf dat ik er in meerging. Rang, een handvol kiezels in een worp, ze tolt om haar as om niet op de grond te vallen. Haar gedachten draaien verder. Meteen al op het terras in Noordwijk was het haar opgevallen dat zijn trouwring erg strak om de linker ringvinger zat. Ze sjokt verder, de losse steentjes voor zich uit schoppend. Ze had er nog een grapje over willen maken maar durfde niet, wat kende ze hem nou? Haar eigen vingers zijn kaal, knokig met zorgvuldig gelakte nagels. Ze knijpt nog een keer, zet haar nagels nog dieper in haar vlees. Haar handen doen pijn, het is lekker. Negeren! Doorademen.

Voorzichtig laat ze haar verkrampde vingers los. De pijn ebt weg, haar hoofd voelt zwaar aan, haar oogleden dik. Heeft hij ooit meer gedaan in zijn huwelijk dan de missionarisstand? Als je mij ook zou willen vastbinden dan mag dat, mailde hij.

Ze loopt door, aan zichzelf twijfelend. Hij verlangde naar het onbetamelijke, wensen die je eigenlijk niet met een ander durfde te delen. Behalve met haar want zij maakte zijn tong los. Haar schouders schokken. Tranen barsten haar ogen uit, ze laat alles lopen. Opeens trekt de wind aan, bedekken regenwolken de hemel terwijl de kleuren van de bomen aan de horizon in elkaar over lopen tot een ondoordringbare mengkleur.

Met droge kleren aan haar bast en een buik vol warme soep kan ze er weer helemaal tegen. Markus slaapt in zijn bedje en Marieke is bezig om lakens in de droger te stoppen. Eindeloos veel was geeft zo'n kleine. Niks droogt natuurlijk

met dit vochtige weer. Zij heeft Marieke's laptop geleend omdat ze het nu zeker wil weten. 'www.liedteksten.nl, daar moet het vast bijstaan' mompelt ze voor zich uit. Ze typt de eerste regel van het couplet in en even later rollen de lyrics over haar scherm. *'The lark in the morning, she rises from the nest and like the jolly ploughboy . . .'*

Ongelovig staart ze naar het computerscherm, knippert met haar ogen en leest de tekst opnieuw, het staat er echt *and like*. Niet zoals ze jaren geleden op schoolkamp leerde zingen, *she likes the jolly ploughboy*. De ploughboy rolt volgens liedteksten.nl door het versgemaaide hooi met het melkmeisje en het enige wat de lark en de jongen gemeen hebben is hun vrolijkheid. Weg onmogelijke liefde tussen vogel en mens.

De kamer voelt opeens kil. In de linker muur is een houtkachel gemetseld. Wat weerhoudt haar ervan om de glazen deur open te zetten en met twijggjes en propjes papier een vuurtje te maken? Beneden in de schuur is een prachtige voorraad aanmaakhout, dunne takken in een bos samengebonden, op maat gezaagde droge stammetjes met een brosse bast die lekker snel vlam kunnen vatten. Boven de kachel zie je de gaten in de muur. Een rij van twee keer acht en een keer vier gaten, om de warmte de kamer in te sturen en de rook naar boven. Zijn het misschien kanongaten? Dit is oorlogsgebied. De heuvels hebben nummers! Elke verovering van een heuvel kostte vele soldatenlevens waarna deze twee dagen later opnieuw door de vijand ingenomen werd. Onvoorstelbaar als je nu die keurig rechte akkers ziet met een enkele tractor die er overheen rijdt om te oogsten of de stoppels eronder te ploegen, klaar voor een nieuw seizoen.

Hij haalt zijn zakdoek te voorschijn en snuit zijn neus, vouwt het lapje katoen netjes op en stopt het terug in zijn broekzak. Hij had zich voorgenomen om vanmorgen in de tuin te werken, er moet nodig onkruid gewied worden, maar

de nacht was zwaar geweest. Leunend tegen de tafel bladert hij de krant door op zoek naar het cryptogram om zichzelf af te leiden. Zou Jikke ooit genoeg nemen met een vrijpartij eens in de maand? Zo'n mooie meid, er zijn vast anderen. Haar vrolijkheid werkt aanstekelijk, trekt mensen naar haar toe. Hij is vast niet de enige die daardoor geraakt is. Zoals ze daar zat op het terras aan de boulevard, hoe lang is het alweer geleden? Een half jaar. In volle overgave genoot ze van een broodje garnalen terwijl de cocktailsaus over haar kin droop. Hij had zich automatisch gebukt om haar servetje van de grond op te rapen, voor het weg kon waaien. Het was bedrukt met mollige gouden engeltjes, herinnert hij zich.

‘Zit ik zo te knoeien? Ik kan beter een slab vragen aan de ober.’

‘Mijn kleinzoon eet netter.’

Hij kon zich wel voor zijn kop slaan om dit antwoord. Haastig keek hij om zich heen en wilde snel doorlopen maar alle tafeltjes waren bezet en ach, het gesprek was nu toch begonnen.

‘Is die stoel naast U nog vrij?’

Lang zaten ze aan het strand, hij vertelde over zijn fascinatie voor de zee en zij over haar passie voor snelle auto's. Toen de serveerster met haar portemonnee in de hand bij de tafel bleef staan en niet viel weg te kijken, krabbelde ze haar mailadres achter op een Heinekenviltje. Mocht hij ooit trek hebben in een broodje garnalen, dan kon hij langs komen.

Hij schuift de krant opzij. Hoe verlokkelijk was die illusie, dat dit nog voor hem weggelegd was, denkt hij bitter. Om op zijn leeftijd een vrouw te vinden die als een handschoen om je heen past, beloning voor het jarenlang verbeten volhouden. Hij zoekt een potlood. Met krant en potlood in zijn hand gaat hij in zijn stoel bij het raam zitten en probeert zich te concentreren op de eerste opgave van Steenhuis' cryptogram.

Haar rug doet pijn en haar wallen zijn zo mogelijk nog dieper geworden. Jikke stopt het spiegeltje terug in haar make-uptasje, wrijft de rouge op de tast over haar wangen uit en klopt haar handen tegen elkaar af. Nog zo'n nacht en ze zal nooit meer rechtop kunnen staan. Ze spitst haar oren, het lijkt net of iemand haar naam roept. Het komt van buiten. Ze steekt haar hoofd buiten de tent. Een haan kraait. Het beest blijft kraaien, de parelhoenders worden onrustig en produceren een zo mogelijk nog oorverdovender lawaai. Ze kruipt haar tent uit en loopt het huis binnen.

Baby Markus huilt in zijn kamertje naast de trap. Er klinkt een grappige murmel doorheen, alsof hij twijfelt of hij wil huilen of praten. Heeft hij honger? Hij ligt in een prachtig uitgesneden houten bedje, door zijn Franse grootvader voor hem gemaakt. Jij bent ook grootvader, dreunt het in haar. Je bent doodsbang dat het contact met je kinderen en kleinkinderen niet meer hetzelfde zal zijn als ze erachter komen wat je uitspookt. Je kiest voor de angstige raadgever en tegen mij. Ze schudt haar hoofd met haar handen tegen haar oren geklemd. Stop met denken vermaant ze zichzelf voor de zoveelste keer. Ze schenkt zichzelf een glas jus in, veegt een stapel kranten opzij en gaat aan de keukentafel zitten. Het huilen zwelt aan, Marieke loopt de keuken in.

‘Stil plekje, hè?’

‘Ja, het is heerlijk hier’ is haar serieuze reactie, om zich vervolgens af te vragen of het geen grapje was.

Het huilen gaat over in hikken door de sussende stem van de moeder die haar kind kalmeert. Ze zou zo willen ruilen, in de armen genomen willen worden en getroost. Resoluut staat ze op, hijst haar broek omhoog en bukt zich om de veters van haar gympen vast te maken.

‘Ik ga nog even bij de tent kijken.’

‘Goed idee, we lunchen over een klein uurtje als ik klaar ben met badderen en verschonen.’

De wereld ziet er schoongewassen uit, de hemel is open getrokken. De vogels heffen hun gezang weer aan. Jammer genoeg kan ze weinig wijsjes onderscheiden. De zanglijster kent ze wel, die zingt haar thuis iedere morgen wakker. Soms weet ze niet zeker of het haar ringtone is die ze hoort of het echte geluid. Een of andere wetenschapper heeft zich daarin verdiept en geconstateerd dat vogels de mechanische geluiden zijn gaan overnemen in hun zang. Een windvlaag beweegt het tentdek. De scheerlijnen staan strak van het vocht en er hangen dikke druppels aan. Jikke schudt wat aan de tentpaal en ritst de voorkant weer dicht. Ze ademt de vochtige lucht diep in. Dan schiet haar een opmerking van Gilis weer te binnen. Hij had in zijn leven genoeg gereisd. De foto van zijn patriciërshuis met de grote bewerkelijke tuin die hij haar gemaïld had, staat nog steeds op haar netvlies. Waarom deed hij dat eigenlijk, waarom praatte hij eigenlijk met haar over het penningmeesterschap van de kerk, de Rotary en zijn wekelijkse bridgelessen. Om te laten zien hoe zijn leven geworteld is in Maastricht? Ze spant de tent opnieuw op. De luxe zigeuner in haar wil altijd het gevoel hebben dat ze weg kan, dat ze in haar auto kan stappen zodra nieuwe horizonten lokken.

Het is bijna zonsondergang wanneer Marieke en Jikke samen de weg op lopen, de andere kant van het dorp uit. Al snel wordt het gerammel van de afwas en het woedende gebrul van Markus overstemd door de zingende nachtegale bij de bron. Hun lied draagt ver. De wolken hebben rode randen. Onverwacht slaat Marieke een arm om haar vriendin heen en stelt, met een zachte stem om het concert niet te verstoren, eindelijk de hamvraag.

‘Jikkelief, ga je me nog vertellen voor wie of wat je gevluht bent?’

Ze laat de stilte rustig voortduren maar geeft Jikke een bemoedigende knuffel en laat haar weer los. Jikke zoekt voorzichtig naar woorden, om de snel

opdoemende clichébeelden te vermijden. Ze wil de pijn benoemen, de gekte, de frustratie van een onvervuld verlangen.

Ze zucht.

‘Het begon ermee dat we na die toevallige ontmoeting op de boulevard in Katwijk elkaar onze fantasieën gingen mailen. Hij vergeleek me met Marlene Dietrich zoals die optrad voor de troepen met zwoele liedjes om de barbaarse omstandigheden te vergeten. Soldaten die de dood in gejaagd worden, verlangend naar de armen van een vrouw, de vijand tegemoet. Echt zo beschreef hij het.’

‘Ich bin von Kopf bis Fuß auf Liebe eingestellt’ sist ze tussen haar tanden om de spanning in haar hoofd te doorbreken. ‘Ik mailde hem terug. Ik kicke op de gedachte dat ik hem kon kneden, hem alles kon laten doen wat me inviel. En toen nam hij het over. En ik was tot alles bereid. En hij was getrouwd. Het was of we in het bos verdwaald waren zonder de open plekken te vinden.’

Marieke zwijgt. Ze lopen verder.

‘Wat trok je nou zo aan in hem?’ klinkt het kort.

Jikke krimpt in elkaar en wil zich verdedigen maar weet niet hoe.

Een stem gilt in haar hoofd. Ik hou van hem! Ik haat hem! Een klein meisje zit angstig in elkaar gedoken in een donker hoekje met de armen strak om zich heen geslagen. Besefte hij wel wat hij in haar losgemaakt had? Welk beest misschien niet meer terug in de kooi te krijgen is?

‘En hij is nooit in levende lijve bij je thuis komen opdagen?’ prikt Marieke door alles heen.

Jikke zwijgt.

Marieke draait zich plotseling om.

‘Laten we teruggaan, het is al bijna donker en ik heb geen zaklantaarn bij me.’

Jikke schiet in een nerveuze lach. ‘Kom ik met een enorme bekentenis aan, blijf jij zo nuchter.’ Ze geeft Marieke een por.

‘Idioot’

‘Je bent zelf een idioot!’

Het blijft haar verwonderen dat Marieke hier zomer en winter kan wonen zonder ooit de behoefte te hebben om naar Parijs of terug naar Amsterdam te trekken. Geen toneel, film, musea of ander voedsel voor de ziel. Zie je de idylle van de omgeving nog steeds na tien jaar? Het lukt haar maar niet om zich los te maken van de sfeer van dood en verderf die hier in de aarde begraven ligt. In dit dorp leven maar een paar boerengezinnen plus de burgemeester en een handvol verdwaalde Nederlanders en Belgen. De buurtbakker ontbreekt om nieuwtjes mee uit te wisselen. De kerk is gesloten wegens instortingsgevaar, maar tot een paar jaar terug werden er in juli processies gehouden. Helaas heeft Monsieur le Pasteur het te druk gekregen en zijn de botten van de heilige naar Verdun verplaatst. Toch heeft het trage leven haar nu te pakken gekregen. Ook kan ze instemmen met Marieke wanneer die de hypermarché, op een kwartier rijden afstand, bejubelt. Hoe zij de geneugten van haar nieuwe vaderland weet aan te prijzen. Met een verheerlijkt gezicht de schappen beschrijft met de vele soorten olie, azijn, meel, pasta of amandelpoeder. In welk ander land vind je levende kreeften in een aquarium in de plaatselijke supermarkt? Dankzij haar aankoop van de eeuw, een luchtbed met ingebouwde pomp voor twintig euro, is Jikke om.

Het is middag. Een waterig zonnetje breekt door. Haar laarzen schoffelen door de natte bladeren. Als een driftig kind stapt ze met beide voeten vol in een modderige plas. Ze wankelt een tel en moet steun zoeken bij het merkwaardige zwarte object dat op de grasstrook langs de beek ligt. Steeds als ze er langs loopt vraagt ze zich af waar de kooi voor dient. Vier taps toelopende palen,

verbonden door een planken vloertje, met gaas omwikkeld. Een meter verderop staat een losgekoppelde ploeg met zijn scherpe bladen, klaar om kluiten om te scheppen en te verpulveren tot vruchtbare aarde. Hier en daar zijn nog sporen te vinden van de rode verf waarmee hij jaren geleden als glimmende trofee het dorp was binnengereden. De zwarte menie waarmee de houten kooi bewerkt is, geeft af op haar hand. Ze weifelt, vindt het zonde van haar dure spijkerbroek om daar haar vingers aan af te vegen.

‘Salut’, groet een buurman.

‘Salut’, groet Jikke terug.

‘Il fait beau aujourd’hui.’

‘Oui, oui.’ Ze knikt er lusteloos bij.

De man loopt door, zijn pet diep over zijn ogen getrokken, een feloranje veiligheidsvest met reflecterende strepen over zijn overall. Haar handen tintelen, ze wappert ze door de lucht. Raapt een walnoot van de grond, hij zit nog half vast in zijn natte zwarte jasje. Zorgvuldig pelt ze de vrucht los, veegt de slijmerige resten toch af aan haar broekspijp en draait de noot rond in haar vingers. Natte walnoten rapen was de vaste prik in de herfstvakantie, met alle neefjes en nichtjes in de tuin van haar oma. Die maakte er altijd een wedstrijdje van wie het eerst zijn emmer vol had. Ze glimlacht als ze het gezicht van haar broertje opnieuw voor zich ziet, op stand onweer, omdat hij een veel grotere emmer gekregen had dan de meisjes. Ze ruikt aan de noot, die ruikt naar herfst. Naar verrotting. Met een flinke trap van haar laars breekt ze hem open en peutert de eetbare stukjes eruit. Aan een lage tak hangt een vogelhuisje. Er liggen wat restjes brood van het ontbijt in, die ze vermengt met de stukjes noot. Haar tong glijdt langs haar tanden en over haar verhemelte. Ze houdt niet van het gevoel dat walnoot geeft aan je tanden, net als spinazie. Vals fluitend trekt ze de keukendeur open.

‘Marieke, waar ben je?’

‘Boven, zet maar vast koffie, ik kom er zo aan.’

Koffie zetten is een heel project, thuis heeft ze net als op kantoor, een gloednieuw espressoapparaat met een riante verzameling cupjes in alle kleuren en smaken. Voor elke stemming een andere koffie. Op het aanrecht staat de percolator klaar. Zo’n ding dat je moet open schroeven, onderin water gieten, dan het filter met pijpje erop zetten. Daar bovenop komt de koffie en tenslotte schroef je de bovenkant er op vast en zet het geheel op een zacht pitje. Met haar hoofd diep in de ijskast op zoek naar melk, schrikt ze zich wild wanneer Marieke met Markus op de arm, op haar schouder tikt. Ze duwt het kind in Jikke’s armen en loopt snel de keuken uit. Jikke hijst Markus wat hoger op haar heup en bidt in stilte dat hij niet gaat huilen. Het jongetje trekt een lip en steekt zijn mollige knuist vol speeksel uit naar haar oorbel en trekt eraan. Voorzichtig peutert ze de kleffe vingertjes los en houdt het kind op armlengte afstand. Hij denkt dat het een spelletje is en schatert het uit. Op dat moment loopt Marieke de keuken weer binnen en laat de deur achter zich wijd openstaan.

‘He, Mariek, ik vraag het me de hele tijd al af, die zwarte kooi daar langs de weg. Welk beest wordt daar in hemelsnaam mee gevangen?’ Jikke wijst door het deurgat naar buiten. Marieke kijkt langs de uitgestoken vinger met roodgelakte nagel.

‘Oh, dat ding. Die gaat de buurman morgen op zijn land zetten, het is tegen de kraaien. Hij hangt er een dooie kraai in.’

Jikke’s rode nagellak brandt op Marieke’s netvlies. Zou zij dat ook willen, elke ochtend een net rokje aan, panty’s, hakken, met de aktetas naar kantoor vertrekken? Het is een totaal ander leven dan ze hier leidt. Zeker nu Markus geboren is, is ze meer aan huis gebonden dan tevoren. Een glimlach trekt over haar gezicht, haar lekkere mannetje, hoeveel beter heeft zij het niet dan haar vriendin met gebroken hart. Ze is van de pot gerukt met haar idiote spelletjes. Die vent is ook nog eens getrouwd. Ze kauwt peinzend op haar nagel, draait

zich opzij en bestudeert het profiel van haar vriendin. Ze is veranderd, ouder geworden. Er zijn dunne lijntjes ontstaan bij haar ogen.

Het liedje dat hij vanmorgen op de radio hoorde, drukt de hele dag al zijn stemming. *‘Vluchten kan niet meer . . .’* Steeds dwangmatiger herhaalt de zin zich onder zijn hersenpan en verbindt zich met beelden van een naakte Jikke die boven hem uit torent. Midden op straat staat hij stokstijf stil.

‘Fuck you, man, loop door.’ Een stevige por in zijn rug van een paraplu en de scheldende man loopt om hem heen.

‘Excuses’ roept Gilis beleefdheidshalve terug.

Pesterig zingt het liedje opnieuw door zijn hoofd. Hij zet zijn hoed af en strijkt met zijn linker hand door zijn haar. Het is eigenlijk te lang, het ergert hem als het in zijn nek groeit, tegen de kraag van zijn overhemd aan. Hij blijft staan als een zoutpilaar met een hoed op, trekt zich niets aan van de haastige menigte om hem heen. Zolang er maar geen halve gare Japanse toerist voorbijkomt om hem te vereeuwigen. Zelf geeft hij liever een paar euro aan een levend standbeeld, hoe grotesk ook, dan aan de dakloze bedelaar bij de Albert Heijn. Je moet werken voor je geld. Hij is in burger, met zijn regenjas open omgeslagen. Het is zeker tien jaar geleden dat hij voor het laatst een uniform aan had, toch voelt zijn hoofd nog altijd kaal zonder bedekking. Zijn broek hangt wat slobberig om hem heen, hij hijst hem op, zijn jasje daarentegen spant een beetje om zijn schouders.

Wonderlijk waarom juist dit liedje zo in zijn hoofd blijft hangen. Hij is nooit gevluht, herhaalt hij in gedachten. Noch voor de zee en noch voor de verantwoordelijkheid voor het leven van zijn manschappen noch voor penibele situaties. Hij trekt zijn jas recht en strijkt een kreukel uit zijn mouw. Hij fronst. Toen hem een vervroegd pensioen werd aangeboden heeft hij zijn uniform zonder lang na te denken in de wilgen gehangen en is met Hanneke

teruggekeerd naar hun geboortegrond. Zijn Limburgse afkomst had hij binnen Defensie zonder moeite stil kunnen houden, thuis werd door zijn ouders Frans gesproken. Voor het uiten van emoties, al dan niet in dialect, werd je bij wijze van spreken gekielhaald. Minstens vijf Weesgegroeitjes en biechten bij de pastoor, met die eeuwige wierooklucht om hem heen. Nog steeds maakt die geur een drang bij hem wakker om desnoods leugens om bestwil te verzinnen.

Om hem heen kwettert een groep Aziatische toeristen, een paar minuten vrijgelaten uit hun super-de-luxe touringcar met toilet aan boord. De gids heeft een rood opvouwbaar parapluutje in de lucht gestoken. Zijn volgelingen zijn stuk voor stuk in grauwbouwe regenjacks gekleed met het onleesbare logo van hun bedrijf op de rug. Hij mag die lui niet, altijd lachen ze naar je. Je weet nooit wat er werkelijk gebeurt achter die spleetogen. Een brutale kraai fladdert neer op de rand van de prullenbak en probeert een stuk brood los te trekken. Hij ziet er goed doorvoedt uit net als de duiven, die hij met zijn komst heeft weggejaagd.

De kraai vliegt weg, het brood balanceert op de rand en valt net niet op de grond. Opeens beseft hij dat hij midden op het plein is blijven staan. Zijn ogen staan wat verwilderd als hij om zich heen kijkt; niemand besteedt enige aandacht aan hem. Vanmorgen had hij zich bij het scheren gesneden, het wondje wilde niet ophouden met bloeden. Zijn vingers tasten snel de huid van zijn hals af of het minuscule stukje wc-papier per ongeluk is blijven zitten. Hij knakt zijn nek heen en weer. Achter hem gaat een mobieltje af. Geschrokken werpt hij een blik op zijn horloge. Hij zal flink de pas erin moeten zetten om de bus te halen, wil hij nog op tijd zijn voor zijn afspraak in het ziekenhuis. Toen Hanneke bij de lunch had aangeboden hem erheen te rijden, moest hij razendsnel een smoes verzinnen over een boodschap in de stad. Gelukkig dat ze niet doorvroeg, al zou het verstandig zijn om een bos bloemen voor haar te kopen op de terugweg. Hoewel, die liefdevolle betutteling ergert hem

wezenloos. Het bankje bij de bushalte is nog onbezet, hij laat zich voorzichtig zakken. Dat zijn hart wat onregelmatig tikt wil niet zeggen dat de rest van hem niet meer functioneert. Vannacht had hij weer eens wakker gelegen met een hoofd vol erotische droomflarden. Om Hanneke niet wakker te maken, had hij zijn uiterste best gedaan niet te veel te woelen. Tot hij, iets wat hij al jaren niet meer gedaan had, zich aftrok. Met wijd open ogen was hij klaargekomen, hard op zijn tong bijtend om het niet uit te schreeuwen.

Met een hand aan het stuur en met haar andere arm hangend uit het autoraampje zwaait ze tot ze Marieke en Markus niet meer kan onderscheiden van hun omgeving. De laagstaande zon laat de witte vachten van de koeien glanzen in contrast met de vele tinten groen van de herfstbladeren. Plotsklaps moet ze hard op haar rem trappen, drie eigenwijze stiertjes staan half op de weg, half in de berm. Jikke toetert en met grote sprongen verdwijnen ze op de akker die nog bedekt is met een laag groen gewas. De eerste huizen van Dun doemen op, ze remt af, over vijftig meter komt de scherpe bocht rechtsaf. Ze moet de départementale 946 volgen tot aan de Belgische grens. Voorbij Bouillon kan ze de snelweg op en dan is het op de automatische piloot doorrijden naar huis. Bij de kruising staat een woud van richting aanwijzers naar diverse dorpen, avant, sur en devant Dun. Dun met haar vele oorlogsgraven. De slag om de Ardennen. Een vrachtwagen dendert de heuvel af, het lijkt haar wijzer te wachten met de provinciale weg op te draaien, hoewel ze voorrang heeft. Dan valt haar blik op het onderste witte bord. 'American Cemetery 1914-1918'. Rechtdoor over de kruising. Met haar knipperlicht nog op rechts, trapt ze haar koppeling in, schakelt naar de een en trekt snel op. Steekt de weg over, langs de fontein, over de brug. Na tien kilometer komt ze in het volgende dorp. Links naast de weg is een klein kerkhof verscholen tussen dennenbomen, achter een stenen gebouwtje staan een honderdtal eenvoudige

grijze kruizen. Ze stapt uit haar auto. Ze dacht te weten dat er alleen al in deze regio 72 Amerikaanse officieren en 3128 soldaten zijn omgekomen. Dan pas ziet ze de verweerde gedenkplaat ‘Deutsches Soldaten Friedhof 1940-1945’.

‘Twee strippen graag’. De bestuurder stempelt de kaart af terwijl hij doodgemoedereerd doorpraat met de geblondeerde jonge vrouw voorin de bus. Gilis bekijkt haar vluchtig, ze lacht naar hem, zo’n speciaal lachje ‘oude snoeper’ en haalt haar schouders op. Hij draait zich om en gaat bij het raam zitten, de stoel naast hem blijft leeg. De bus zet zich in beweging en de mensen en straten glijden voorbij. In gedachten neemt hij het commando over. Er waren momenten in zijn leven van gewetensnood, momenten waarin hij zijn geloof in de missie dreigde te verliezen. Het was niet zijn taak om voor God spelen. Handelde hij uit willekeur? Nee, hij deed zijn plicht en volgde de orders van boven. Net zoals hij van zijn kleinzoons verwacht dat zij naar hem luisteren. Iets wat bij de jeugd van heden geen vanzelfsprekende zaak meer is. Het is elke keer weer een vreugde om op zijn kleinzoons te passen, toch is hij steeds opgelucht als hij het ondernemende tweetal weer aan zijn schoondochter over kan laten. Die eeuwige discussies voor ze iets doen wat hij hen opdraagt. Wonderlijk hoe die middag op de boulevard het beeld van een met haar garnalenbroodje knoeiende Jikke een balsem was voor zijn vermoeide ziel. De Fransen zeggen dat het na de daad naar garnalen ruikt. Was het beter geweest als hij haar niet had aangesproken?

De bus hobbelt over een verkeersdrempel en hij stoot zijn hoofd tegen het raam, gaat wat ongemakkelijk verzitten en verzinkt weer in zijn dagdroom. Een moment leek het hem toen of Joanne aan het tafeltje zat. Maakte dat hem zo ongebruikelijk overmoedig? Joanne, een van de eerste vrouwelijke kapiteins-ter-zee, was minstens tien jaar ouder dan hij. Volkomen onbereikbaar voor een adelborst. Het verhaal ging rond dat ze op mannen viel met veel sterren en

strepen op hun mouw. Jikke's gulle lach om zijn onhandige opmerking had het strakke korset om hem heen lossen gemaakt. Net als Joanne's lachen dat deed destijds, wanneer zij de kantine in Den Helder op stelten zette met haar aanstekelijke humor.

Onverwacht stopt de buschauffeur langs de stoepwand, de deur zwaait open. Beladen met al haar plastic tassen stapt de blondine bij de ingang uit, roept een bedankje in dialect en wankelt weg op haar hoge hakken. Gilis kijkt haar na, haar blote benen zien eruit of ze ruw geboetseerd zijn van klei, de putjes zitten er nog in. De bus trekt op en sluit aan in de file van auto's. Over twee haltes moet hij eruit voor het ziekenhuis. Opnieuw komt zijn adem hortend. Gilis knoopt het bovenste knoopje van zijn overhemd open. De pijn gaat dieper, sluipt zijn borstkas in. Een zombie, dat is wat er van hem overblijft. Een lichaam waar de ziel uitgezogen is.

Tegen de muur van het kerkje met de smalle spitse toren aan de Rue Calvaire is een onopvallend bord getimmerd dat de weg wijst naar het Amerikaanse ereveld. Na vijf minuten rijden loopt de weg dood op een lege parkeerplaats. Twee reusachtige gele stenen adelaars houden de wacht op de toegangspoort. In de verte, aan het eind van de met beuken afgezette laan, staan er weer twee. Op het terrein ertussen heerst een wonderlijk serene sfeer. De flanken zijn bedekt met eendere rijen marmeren kruisen zover het oog reikt. Hier en daar onderbroken door een davidsster. Het gras is keurig gemaaid en nergens liggen bloemen, alleen de Amerikaanse vlag beweegt. Jikke loopt naar een kruis toe en leest het opschrift, naam, datum van overlijden, rang en staat van herkomst. Texas, Missouri, Connecticut, weer Texas. Het valt haar niet mee om deze overweldigende realiteit tot zich door te laten dringen. Terwijl haar vingers spelen met een leeg beukenootje in haar jaszak, loopt ze diep in gedachten terug naar haar eenzame auto op de parkeerplaats. Dan doet een ronkende

motor haar om kijken, een tuintractor met aanhanger rijdt haar achterop. Ze wil groeten maar aarzelt tussen ‘bonjour’ en ‘good morning’. Uiteindelijk kiest ze voor de internationale knik met haar hoofd naar de militaire tuinmannen in camouflagekleding. Op de aanhanger staat een witmarmeren kruis stevig vastgesnoerd naast een reservetankje met benzine. Een van de mannen steekt groetend zijn hand op. De tractor verdwijnt naar de horizon.

En dan verschijnt Gilis voor haar. Hij is gekleed in zijn marine-uniform, pet op zijn hoofd. Gebroken donkerbruine ogen. Ze kijkt hem recht in die ogen aan. Een glimlach trekt razendsnel over zijn gezicht tot dit terugvalt in zijn ernstige doodvermoeide plooi. Haar adem stukt, ze zuigt tussen haar tanden de lucht naar binnen. Slikt. Wanneer ze haar hand uitsteekt om hem aan te raken, verdwijnt hij even onverwacht als hij gekomen is.